

AMSTERDAM

April 2021

Auteurs

Remco van Eijkel (SEO), Wouter Vermeulen (SEO), Menno Pomp (UvA)

In opdracht van

NVVK

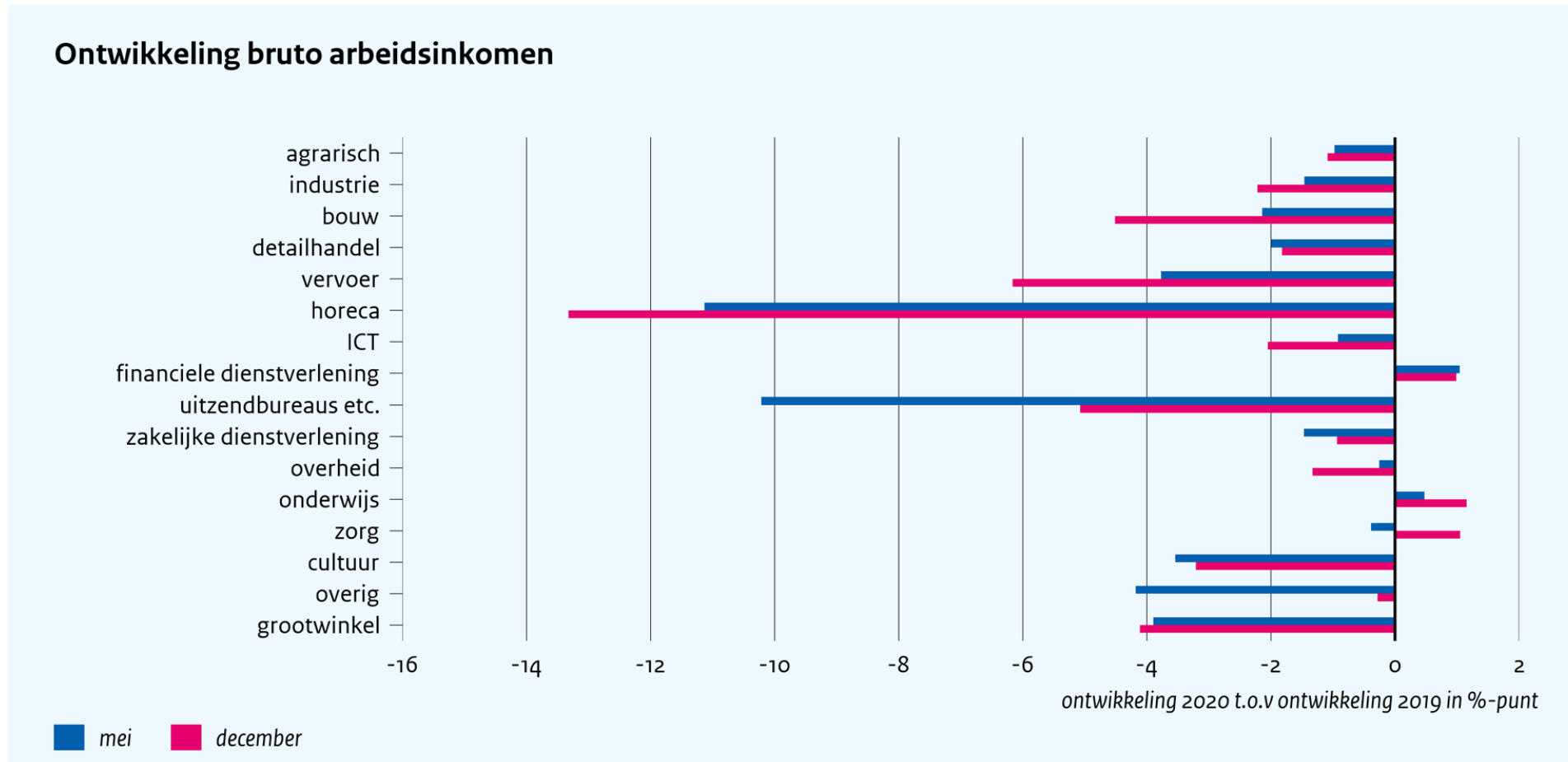
Meer schuldhulp door
corona?

INHOUDSOPGAVE

- 1 Aanleiding en onderzoeksvraag
- 2 Onderzoeksaanpak
- 3 Uitkomsten
- 4 Vertaling naar werkzame bevolking
- 5 Vertaling naar hulpvragen
- 6 Voorlopige conclusies

AANLEIDING

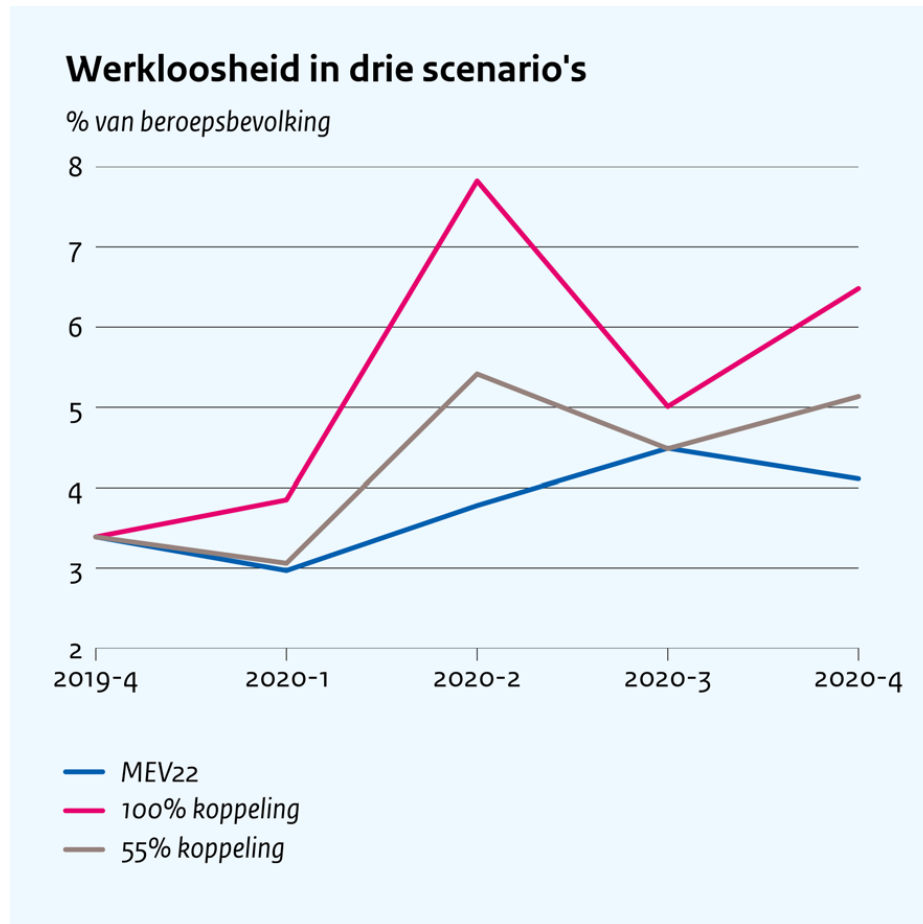
De coronacrisis zorgde voor een economische schok die bepaalde sectoren onevenredig hard trof...

Bron: CPB (2022)

AANLEIDING

...maar door het ruime steunpakket was het effect op de werkloosheid gering.

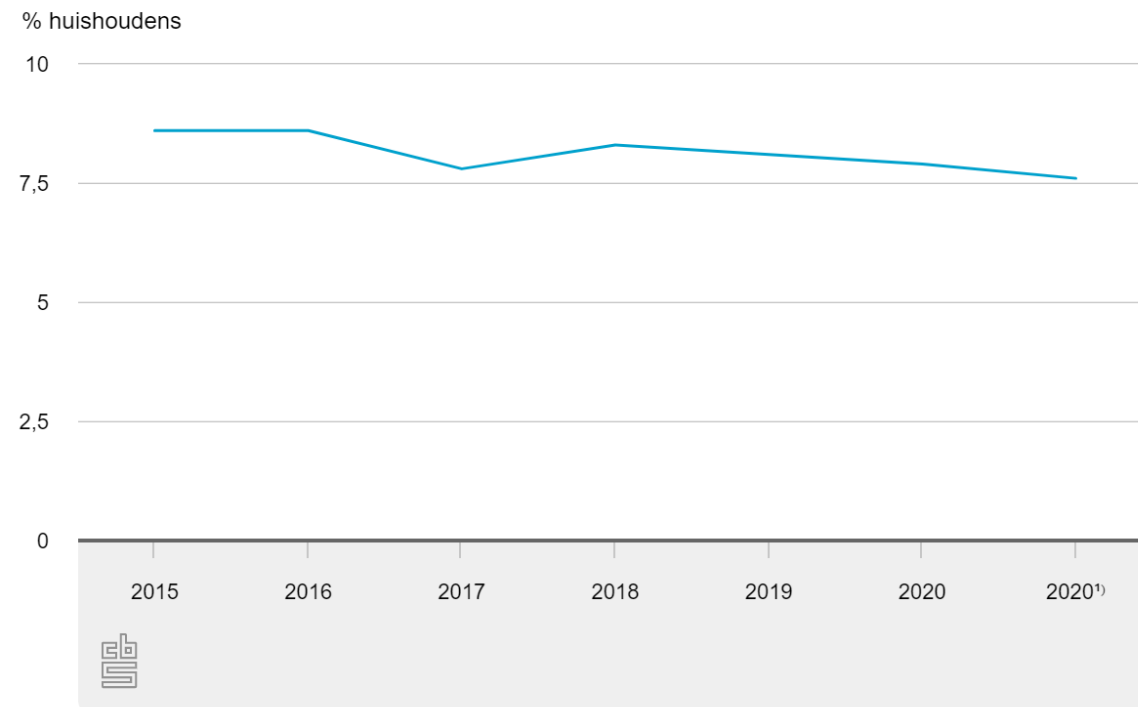

Bron: CPB (2021)

AANLEIDING

Verder is het aandeel huishoudens met problematische schulden afgenomen.

Geregistreerde problematische schulden, 1 januari

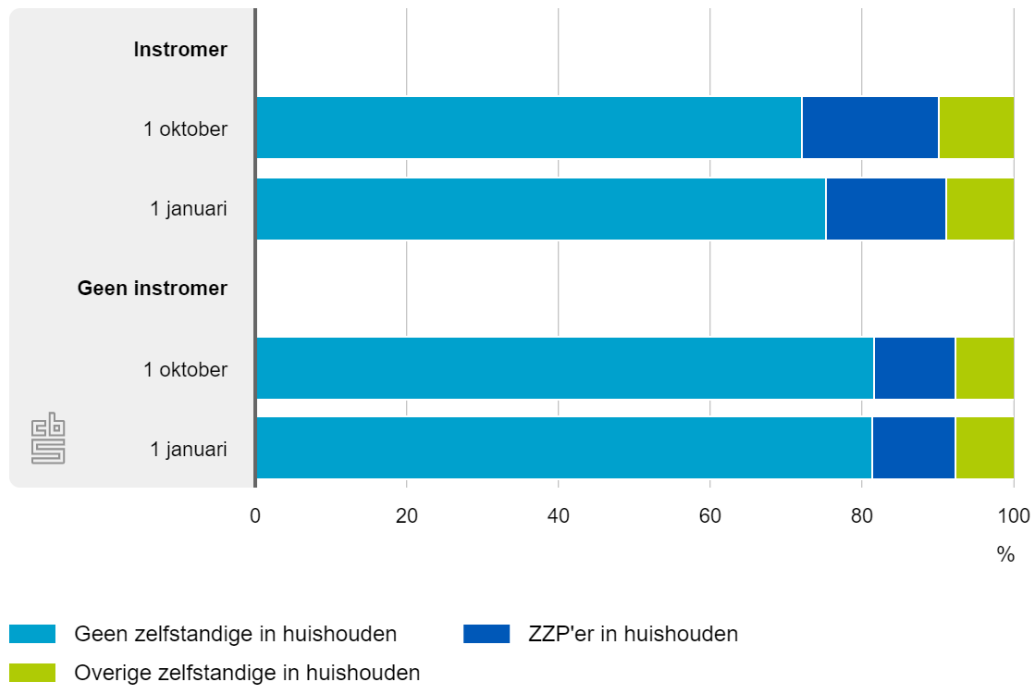
1)1 oktober 2020

Bron: CBS (2021)

AANLEIDING

Een groeiend deel van de instromers in problematische schulden betreft zelfstandigen.

Kenmerken instromers in de geregistreeerde problematische schulden, 2020

Bron: CBS (2021)

ONDERZOEKSVRAAG

Kan er voor de nabije toekomst een prognose gemaakt worden van het aantal personen dat een beroep doet op schuldhulpverlening of schuldenbewind?

- Kunnen we een inhaalslag verwachten?
  - Steunpakketten zijn ten einde gekomen (inclusief uitstel van belastingbetaling).
  - Door lockdowns zijn sommige mensen buiten beeld geraakt.
- Risicogroepen: zelfstandigen, flexwerkers, jongeren, 55-plussers, migratieachtergrond
- Differentiatie naar branche (zwaar getroffen of niet)
- Met onzekerheid omgeven:
  - Macro(economische) ontwikkelingen (bv. lockdowns, leveringsproblemen, inflatie, etc.)
  - Problematische schulden $\neq$ beroep op schuldhulp

ONDERZOEKSAANPAK

De kern van ons onderzoek bestaat uit een online enquête, met vertaalslag van uitkomsten naar de gehele bevolking aan de hand van CBS-data.

- Online enquête met vragen aan ca. 500 personen over persoonlijke financiën.
  - Vóór corona, huidige situatie en verwachting voor de nabije toekomst.
- Differentiatie naar type inkomensbron.
  - In loondienst (vast of flexibel), zelfstandig met personeel, zelfstandig zonder personeel
- Differentiatie naar branche.
  - zwaar getroffen of niet
- Gericht op werkenden met een relatief laag inkomen.
  - In loondienst: <3500 euro bruto per maand
  - Zelfstandige: <45.000 euro per jaar (na aftrek van bedrijfskosten)
- Rijke informatie over achtergrondkenmerken.
  - Leeftijd, huishoudsituatie, geslacht, migratieachtergrond, opleidingsniveau

ONDERZOEKSAANPAK

Omdat we het grootste effect verwachten voor zelfstandigen in getroffen sectoren, is deze groep oververtegenwoordigd in de steekproef.

Inkomensbron	Niet-getroffen sectoren	Getroffen sectoren
Loondienst	18% (51%)	50% (31%)
Zelfstandigen	6% (13%)	27% (6%)

Tabel: Procentuele verdeling van respondenten over verschillende groepen (populatiewaarden tussen haakjes)

- Getroffen sectoren:
  - Horeca
  - Cultuur, sport en recreatie
  - Vervoer en opslag
  - Verhuur en overige zakelijke diensten
  - Detailhandel non-food en overige dienstverlening

ONDERZOEKSAANPAK

In de enquête maken we onderscheid tussen vragen die direct relateren aan de gevolgen van corona en vragen over overige risicofactoren.

- Drie vragen die direct relateren aan invloed corona op problematische schulden:
  - *Was uw inkomen vlak vóór de uitbraak van de coronacrisis hoger dan uw huidige inkomen?*
  - *Kon u voor corona al uw rekeningen betalen? En hoe zit dat nu?*
  - *Kon u voor corona rondkomen? En hoe zit dat nu?*
- Voorbeelden van vragen over risicofactoren:
  - *Teert u momenteel in op uw financiële reserves en zo ja, hoe lang houdt u dit vol?*
  - *Heeft u schulden en zo ja, hoe hoog zijn deze schulden?*
  - *Heeft u voldoende geld achter de hand om vier maanden zonder inkomen op te vangen?*

INKOMENSTERUGVAL ALS GEVOLG VAN CORONA

Als we puur focussen op inkomensval, zien we dat een kwart van de respondenten hiermee te maken heeft.

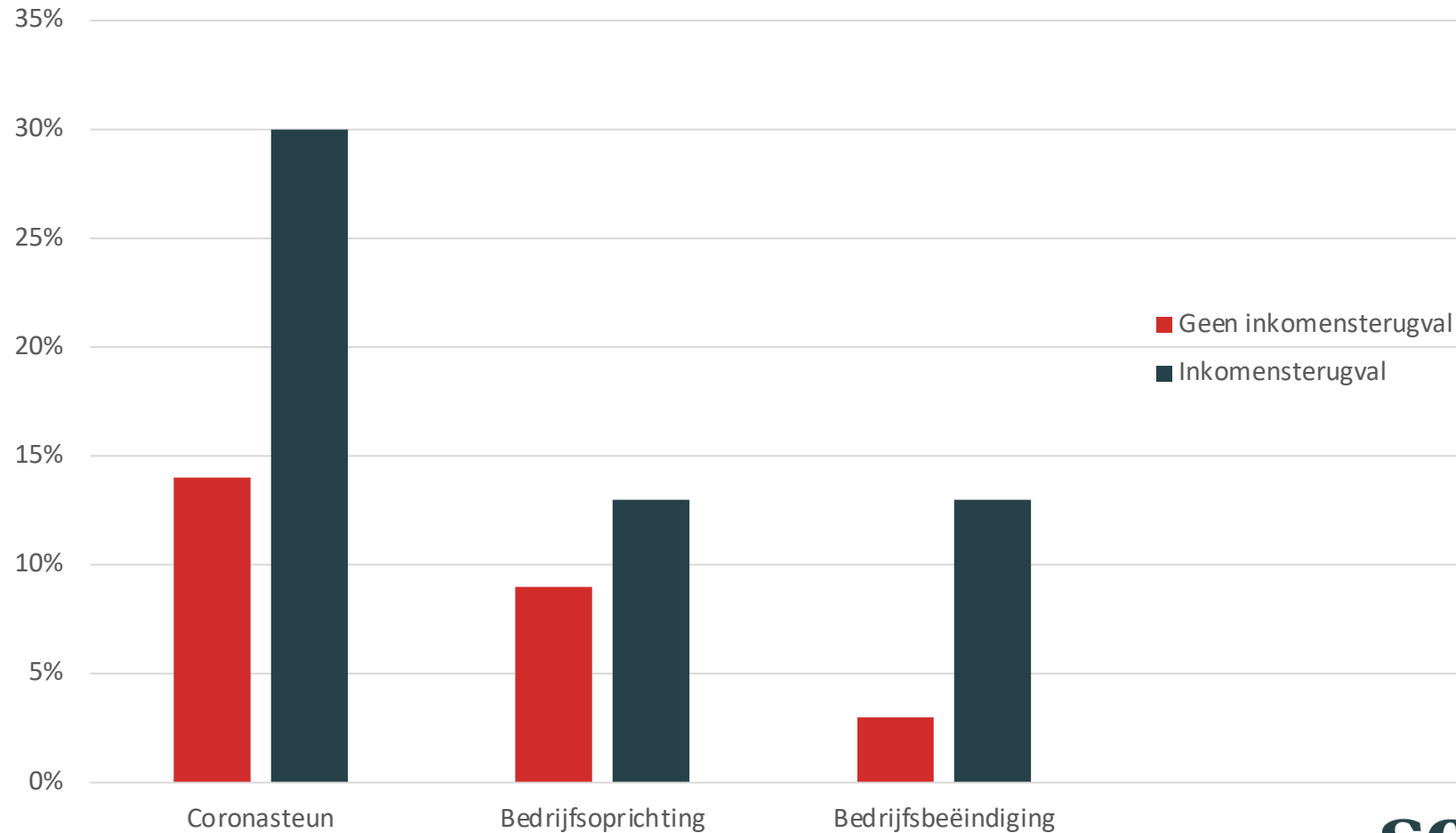
- Definitie van substantiële inkomensval: > 5000 euro op jaarbasis.
- 142 van de 492 respondenten met inkomensval, oftewel 26%.
- Speelt vooral bij zelfstandigen en in getroffen sectoren:

Inkomensval	Loondienst	Zelfstandigen	Niet-getroffen sector	Getroffen sector
Ja	20%	38%	12%	30%
Nee	80%	62%	88%	70%

- Voor de gehele werkzame bevolking vertaalt dit zich naar 18% met inkomensval.

KENMERKEN VAN PERSONEN MET INKOMENSVAL

Werkenden met een inkomensterugval hadden 2x zo vaak coronasteun. Ook waren er binnen deze groep meer bedrijfsoprichtingen- en beëindigingen.

AFBAKENING VAN GROEP MET RISICO OP SCHULDEN

Maar een kleine groep die te maken heeft gehad met een inkomensterugval, geeft aan niet alle rekeningen meer te kunnen betalen,

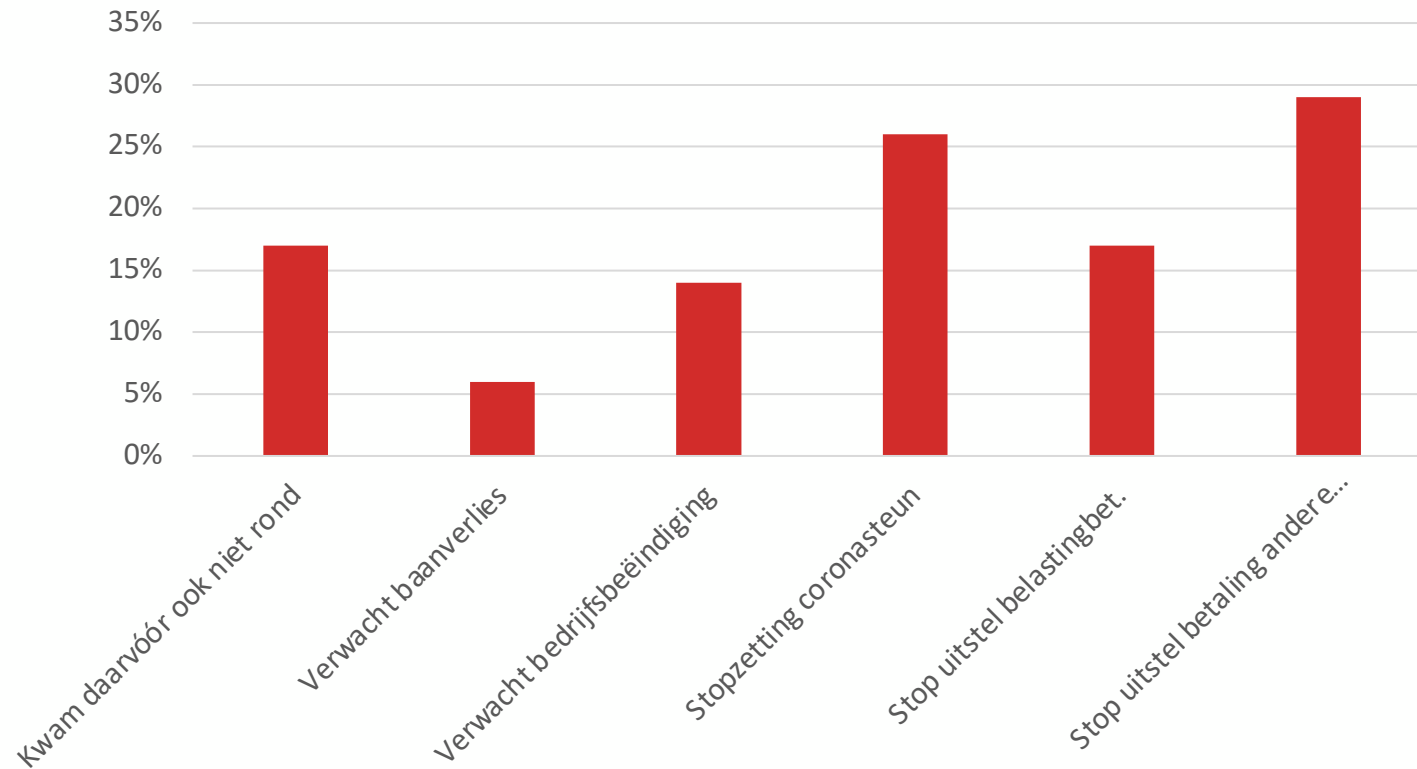
Kan alle rekeningen betalen?	Kon vóór corona niet alle rekeningen betalen	Kon vóór corona alle rekeningen betalen
Ja	1%	79%
Nee	8%	12%

- Op basis hiervan definiëren we de groep met vergroot risico op schuldenproblematiek.
  - Inkomensterugval: 26% van respondenten...
  - én terugval in het kunnen betalen van rekeningen: 12% van respondenten met inkomensval.
  - 3% van de respondenten valt dus in de risicogroep.
  - Vertaald naar de gehele populatie werkenden met laag inkomen gaat het om ruim 2%.

REDENEN WAAROM MENSEN NIET MEER RONDKOMEN

Beëindiging van de steunregelingen is een belangrijke factor waarom personen met een inkomensterugval verwachten niet meer rond te kunnen komen.

Waardoor verwacht u moeilijk rond te komen na corona?

KENMERKEN VAN DE RISICOGROEP

Van de personen in de risicogroep vallen verreweg de meesten onder zelfstandigen of flexwerkers in getroffen sectoren.

- Bijna 70% van risicogroep is een zelfstandige.
- Van de overige 30% heeft 80% een flexibel contract.
- 94% werkt in een getroffen sector.

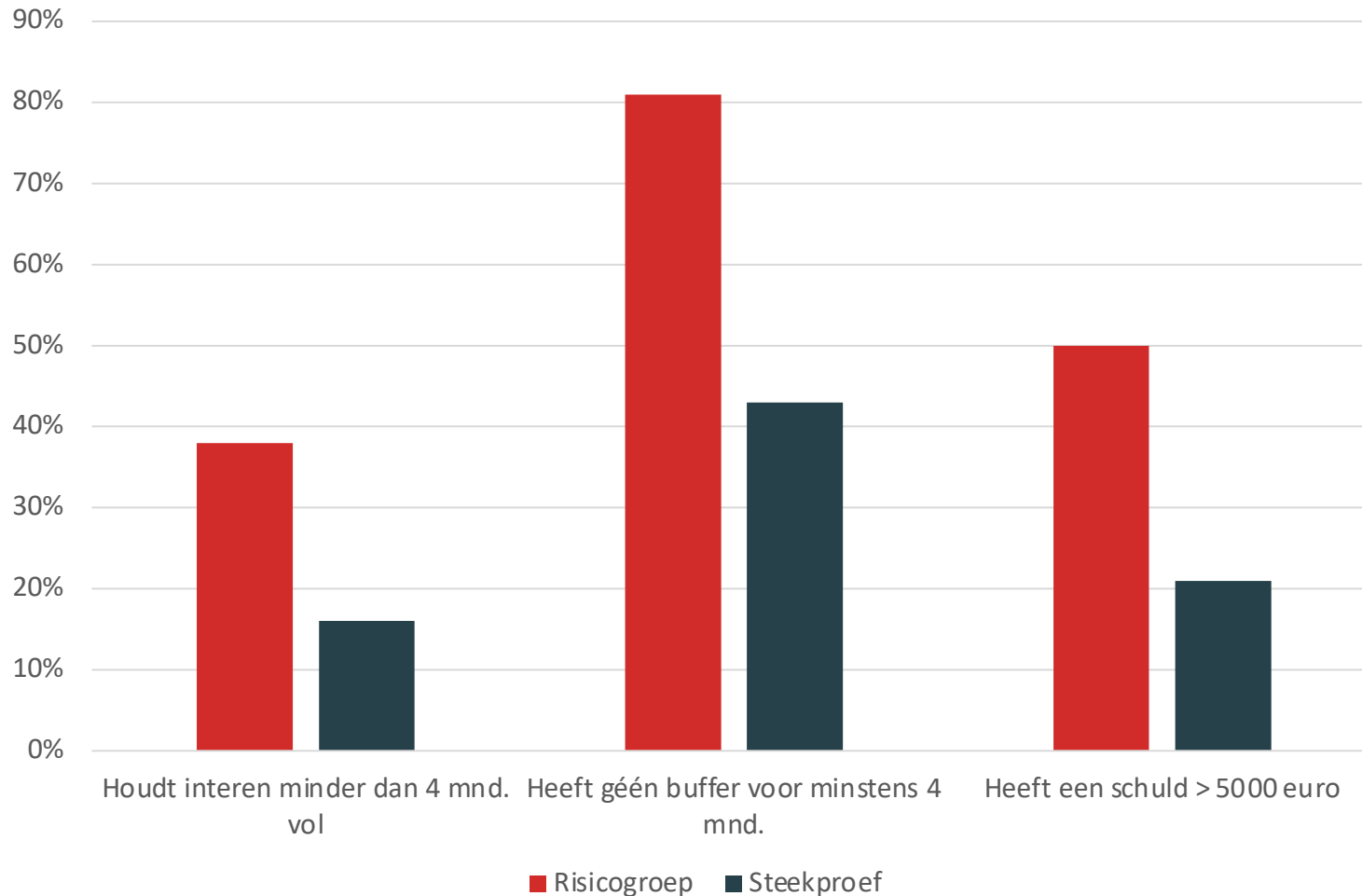
KENMERKEN VAN RISICOGROEP

Personen die tot de risicogroep behoren hebben vaker schulden.

- PM Plaatje toevoegen

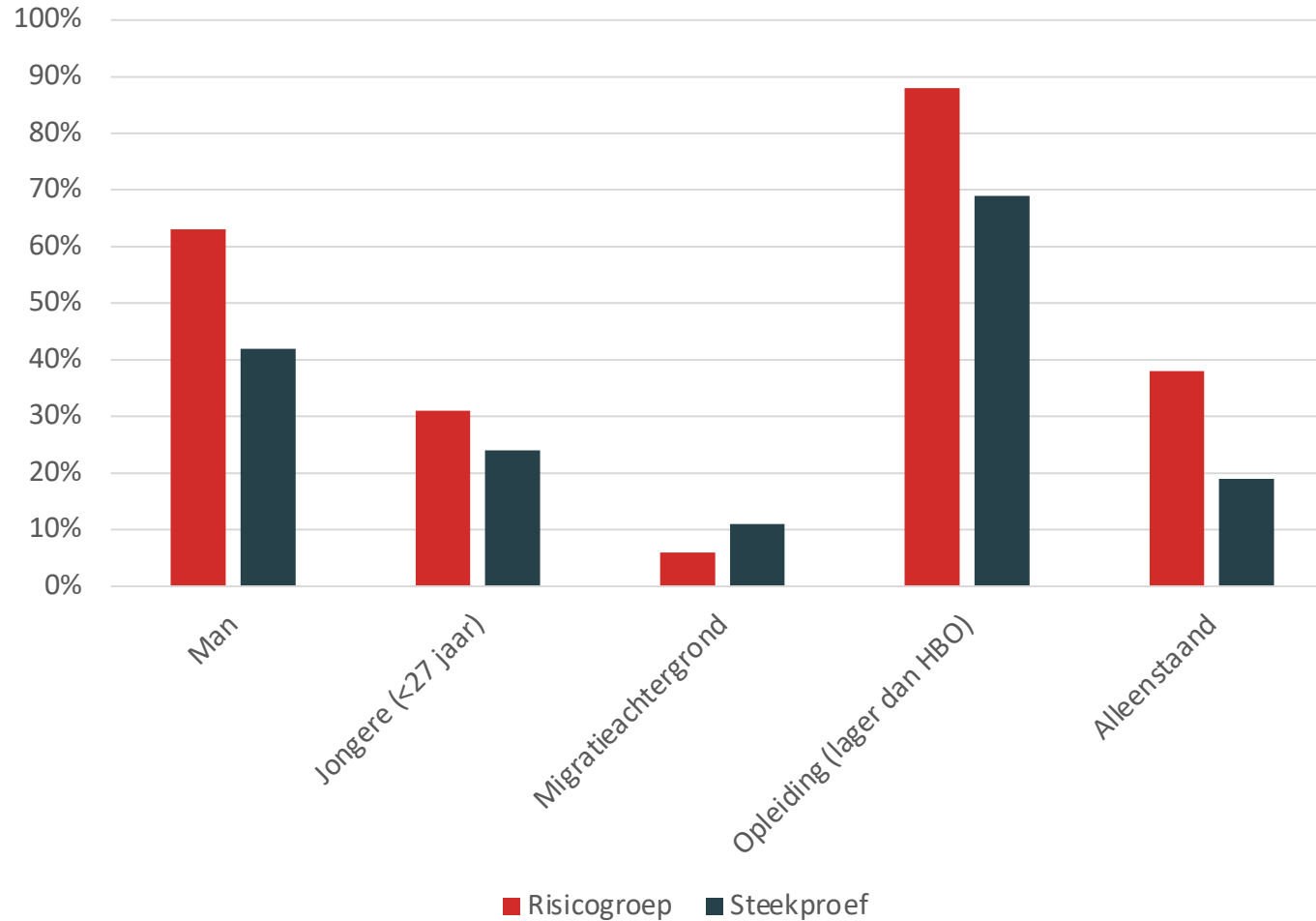
ANDERE ONDERLIGGENDE RISICOFACTOREN

De risicogroep kenmerkt zich door het vaker interen op financiële reserves, minder vaak toereikende buffers en hogere schulden dan de totale steekproef.

PERSOONSKENMERKEN VAN DE RISICOGROEP

Risicogroep bestaat uit relatief veel mannen, jongeren, lager opgeleiden en alleenstaanden.

VERTALING NAAR RISICOGROEP IN DE POPULATIE

Als alle personen in de risicogroep in de problematische schulden belanden, neemt het aantal mensen met problematische schulden toe met ca. 20%.

- Binnen de werkzame bevolking met een relatief laag inkomen is de kans om tot de risicogroep te behoren ruim 2%.
- Deze groep bestaat uit 5,5 mln. werkenden, oftewel ca. **130.000** in de risicogroep.
- Momenteel 614.000 huishoudens met problematische schulden, dus toename van **20%**.
- Bovengrens van verwachte toename schuldenproblematiek.
  - Definitie CBS strakker dan die wij hanteren.
- We nemen hoge schulden (>5000 e.) op als voorwaarde om tot risicogroep te behoren.
- In dat geval behoort maar 0,3% van de werkenden met laag inkomen tot de risicogroep, oftewel **17.000** werkenden.
- Het gaat dan dus om een toename van problematische schulden van **3%**.
- Ondergrens van verwachte toename schuldenproblematiek.

VAN SCHULDEN NAAR BEROEP OP SCHULDHULP

De bandbreedte voor de toename van schuldenproblematiek vertaalt zich naar een verwachte toename van hulpvragen tussen de 3000 en 18.000.

- De NVVK rapporteerde voor het jaar 2019 89.152 hulpvragen.
- Bij de verwachte toename van schuldenproblematiek tussen de 3 en 20% gaat het dan om een toename van hulpvragen tussen de pakweg **3000 en 18.000**.
- Merk op: niet alle nieuwe hulpvragen zullen zich op hetzelfde moment voordoen, maar waarschijnlijk verspreid over meerdere jaren.
- Verder betreft het hier alleen een schatting van de instroom als gevolg van corona.

AANVULLENDE ANALYSE (WORK IN PROGRESS)

De analyse op de enquêteresultaten wordt aangevuld met uitkomsten uit een uitvraag onder NVVK-leden

- Enquête onder NVVK-leden
  - Aanvullend op enquête onder online panel (expert view)
  - Ook zicht op mensen die tijdens lockdowns niet in beeld zijn gekomen
  - Toekomstverwachting

VOORLOPIGE CONCLUSIES

- 18% van de werkzame bevolking met een relatief laag inkomen kende een substantiële inkomensval tijdens corona.
- Slechts 12% daarvan kent ook een terugval in het kunnen betalen van rekeningen.
- Deze groep bestaat vrijwel alleen uit zelfstandigen of flexwerkers in getroffen sectoren.
- Op landelijk niveau zijn er tussen de 17.000 en 130.000 werkenden met een relatief laag inkomen die in deze risicogroep vallen.
- Dit vertaalt zich naar een verwachte toename in het aantal hulpvragen tussen de 3000 en 18.000.
- Het werkelijke aantal hangt onder andere af van het economische herstel na corona en in hoeverre deze specifieke groep de weg naar schuldhulp vindt.
- De verwachte toename in hulpvragen is enkel gebaseerd op de groep die tijdens corona een inkomensval meemaakte
  - Mensen die door lockdowns niet in beeld zijn gekomen bij hulpverleners vallen hier niet onder.
  - Hetzelfde geldt voor mensen die in de problemen komen door huidige macro-ontwikkelingen.

SCHULDEN EN DE CORONACRISIS

Hartelijk dank voor uw aandacht!

Remco van Eijkel

r.vaneijkel@seo.nl

06 43226288